

DEEL I

Nieuwe wereld
O heerlijke nieuwe wereld!
Die zulke wezens draagt!

Shakespeare, *The Tempest*

Hoofdstuk 1

DE DINGEN ZIEN ZOALS ZE ZIJN

Ik zit aan de oever van de rivier de Virgin in het Zion National Park, mijn favoriete plek op deze aardbol. De rivier stroomt zelfverzekerd en onbekommerd door deze schitterende kloof, die ze al twee miljoen jaar almaar dieper uitsnijdt.

De kloof heeft een van de heiligste plekken ter wereld gecreëerd. Deze winter heeft het weinig geregend, dus staat de rivier laag en meandert ze vredig voort. Ik ben hier ook op andere momenten geweest, toen ze woest was, het land overstroomde en een ravage aanrichtte. De volgende keer dat ik hier ben zal ze weer anders zijn.

Ik heb veel geleerd van rivieren, om te beginnen met de rivier als leraar, als onderrichtende stroom waarover ik in *Leadership and the New Science* geschreven heb. Die schitterende bergstroom leerde me over processtructuren, over zaken die een duidelijke identiteit en bedoeling hebben, maar zich toch voortdurend aan omstandigheden en situaties aanpassen en zo nodig van vorm veranderen. Stromen kunnen vele vormen aannemen en toch nooit de weg kwijtraken op hun nimmer aflatende tocht naar de oceaan. En onderweg creëren ze indrukwekkende ravijnen, richten ze gruwelijke schade aan, voorzien ze boerderijen en gemeenschappen in hun onderhoud en brengen ze de mensen die aan hun oevers wonen vreugde en verdriet. Dit is het patroon van het leven – verandering, aanpassing, creatie en vernietiging.

De stamoudsten van de Hopi-indianen omschrijven deze tijd – onze tijd – als een rivier die heel snel, jachtig en machtig stroomt. Ze waarschuwen ons om ons niet vast te klampen aan de oever, aan de plek van veiligheid en oude gewoontes, omdat zij die dat doen ‘verscheurd zullen worden en hen een gruwelijk lijden wacht.’ Ze

manen ons de wal te verlaten, het midden van de rivier op te zoeken en het hoofd boven water te houden.³

De metaforen van de rivier, zelfs de meest turbulente, zijn wat mij betreft niet langer toereikend om deze tijd te vangen. Ik heb een gewelddadiger beeld nodig om de ontwrichting en ontzetting te beschrijven die ik zie en voel. Het is veeleer Yeats duistere droombeeld dat zich nu aan mij opdringt – de woorden die hij in 1919, in de getroebleerde tijd kort na de Eerste Wereldoorlog, schreef:

*'t valt àl uiteen; het midden houdt geen stand
barre anarchie, het bloedverduisterd tij
wordt op de wereld losgejaagd, en alom
gaat onschulds plechtigheid in de golven onder.*
vertaling overgenomen van A. Roland Holst

Een belijdenis van onschuld

Velen van ons – de omschrijving is zeker op mij van toepassing – hebben zich angstvallig overgegeven aan de ‘plechtigheid van de onschuld’. Niet dat we dáchten ‘onschuldig’ te zijn, maar we waren het wel. We dachten dat we de wereld konden veranderen. We geloofden zelfs dat als we maar hard en gepassioneerd genoeg wilden we een wereld konden ‘maken’, een wereld die ons verlangen naar rechtvaardigheid, gelijkheid, perspectief en vrede zou belichamen, een wereld waarin het in de woorden van Paulo Freire ‘makkelijker is om lief te hebben’. (De begenadigde uitgever van dit boek en van al mijn andere boeken, Berrett Koehler, streeft naar het tot stand brengen van ‘een wereld die voor iedereen werkt’.) Deze visie, deze hoop, deze mogelijkheid heeft me bijna mijn levenlang gemotiveerd. Nog steeds verleidt de hoop me weleens tot overpeinzingen over wat het volgende project, de volgende samenwerking, het volgende revolutionaire idee kan zijn dat de koers van de wereld zal verleggen. Maar ik word steeds beter in het weerstaan van die verleiding.

Dit boek gaat niet over bespiegelingen over wat onze volgende stap kan zijn, over wat we geleerd hebben van onze inspanningen, over

waar we onze energie en ervaring het best kunnen inzetten om positieve veranderingen te bewerkstelligen. Ik geloof niet langer dat we deze wereld kunnen redden. Er is een machtige, vernietigende dynamiek in gang gezet die niet gestopt kan worden. We bevinden ons op een ramkoers, met elkaar en met de planeet. We hebben onze beste menselijke eigenschappen uit het oog verloren en zijn de ware bronnen vergeten van voldoening, betekenis en vreugde.

Dit boek is geboren uit mijn klaarheid dat hebzucht, eigenbelang en dwingelandij de levenskracht van deze planeet vernietigen. Ik weet niet of die vernietiging intentioneel is of niet, maar ik zie de verwoesting overal om zich heen grijpen. Dit besef drong met een knal tot me door toen ik in november 2011 in Zuid-Afrika was. Zuid-Afrika is het land van mijn hart, een land dat me steeds weer iets nieuws leert over hoe diep de menselijk ervaring reikt. Ik werk er al sinds 1995 en dit was mijn veertiende bezoek. In de jaren van Nelson Mandela was de hoop tastbaar. Het leek wel of iedereen in eendrachtige samenwerking bezig was projecten op te zetten om de enorme sociale problemen aan te pakken en een nieuw Zuid-Afrika vorm te geven. Hier begrepen ze de complexiteit van al die kwesties, wisten ze dat het 'een lange weg naar de vrijheid'⁴ was en hadden ze een groot vertrouwen in de toekomst.

Maar nu is die hoop om tal van redenen weggeëbd en zijn de mensen, die goede en succesvolle programma's en effectieve non-gouvernementele organisaties hebben opgestart, uitgeblust en gedemoraliseerd. Ze zetten hun werk voort, maar nu is het een voortdurende worsteling. Ze worstelen om fondsen bijeen te sprokkelen, ze kampen met onbekwame, corrupte bureaucratieën, ze strijden tegen het verlies aan gemeenschapszin en om zich heen grijpend eigenbelang, ze boksen op tegen de onverschilligheid van de nieuwe welgestelden. De droom van een nieuwe natie van mogelijkheden, gelijkheid en rechtvaardigheid is ten prooi gevallen aan het egoïstische gedrag van de machthebbers.

Denk alsjeblieft niet dat dit alleen voor Zuid-Afrika opgaat. Zoals je wellicht is opgevallen, grijpt dit overal om zich heen.

Onverwoestbare motivatie

Toch was het niet mijn bedoeling een boek te schrijven dat bijdraagt aan onze wanhoop. Juist in tegendeel. Het is mijn bedoeling dat we ons werk met nog grotere vastberadenheid doen, met nog meer energie, liefde en vertrouwen, zelfs al begrijpen we dat het de koers van de wereld niet zal verleggen. Onze werk is van essentieel belang, we moeten het alleen op een andere manier voortzetten. Václav Havel, de dichter, toneelschrijver en leider van de fluwelen revolutie die in 1992 tot president van Tsjecho-Slowakije werd gekozen, heeft het perfect verwoord: 'Hoop is niet hetzelfde als optimisme, evenmin de overtuiging dat iets goed zal aflopen. Wel de zekerheid dat iets zinvol is ongeacht de afloop, het resultaat.'⁵

Hoe bereiken we dit diepe vertrouwen dat ons werk, ongeacht de uitkomsten, het juiste werk is om te doen? Hoe zorgen we ervoor dat hoop niet langer onze belangrijkste drijfveer is? Hoe vervangen we hoop op het bewerkstelligen van verandering met vertrouwen het juiste werk te doen?

Hoop is een gevaarlijke bron van motivatie, een valstrik goed beschouwd, want pal achter de hoop loert steevast zijn eeuwige metgezel: angst, bang zijn tekort te schieten, de wanhoop van de teleurstelling, de verbittering en uitputting die ons kunnen overmeesteren wanneer onze beste, meest veelbelovende inspanningen beschimpt, tenietgedaan, genegeerd of vernietigd worden. Zoals iemand ooit opmerkte: 'Verwachtingen koesteren is teleurstelling met voorbedachten rade.'

Tegenwoordig zijn mijn grootste leermeesters de mensen die niet langer hoop nodig hebben om hun werk te doen, ook al zijn hun projecten en organisaties ooit voortgevloeid uit stralende, hoopvolle dromen. Hoe meer hun stemmen verloren gaan in het geraas van het 'bloedverduisterd tij' van hebzucht, angst en onderdrukking en hoe harder het hun werk wegspoelt, hoe toegewijder ze zich aan hun werk zetten, niet omdat het veel kans van slagen heeft, maar omdat het nu eenmaal het juiste werk voor ze is. Ik zie hun innerlijke strijd, de aanvallen van wanhoop, maar wat ik bovenal waarneem is hun

volharding en vertrouwen. Ze weten hoe erg het met de wereld is gesteld, dat het nog erger wordt, ze beseffen dat hun werk nooit de veranderingen teweeg zal brengen waarvoor ze zich zo lang zo hard hebben ingespannen. En toch gaan ze ermee door, omdat ze weten dat het hun werk is. Soms hoor je ze zeggen: 'Ik kan het nu eenmaal niet niet doen.' Dan weer vragen ze zich af: 'Als ik dit niet doe, wat zou ik anders moeten?'

Deze moedige mensen zijn ware krijgers. Terwijl ze zo helder mogelijk proberen te zien en hun hart zo ver open stellen als ze kunnen verdragen, blijven ze hun werk doen. Ze weten hoe de systemen van de macht werken en proberen wijze handelingen te onderscheiden. Hoe vaak ze ook in gevecht zijn met politici, leiders en bureaucraten, ze blijven ernaar streven hun hart geopend te houden en zich niet over te geven aan woede en agressie. Hun werk is een eindeloze stroom problemen en uitdagingen, en ze weten dat er nog veel meer zullen volgen.

Misschien herken je je in deze beschrijving. Of misschien werk je nog steeds vanuit de hoop de wereld te kunnen redden.

Hoofdstuk 2

WIL JE DE WERELD REDDEN?

Ik gebruik de nogal zwaar aangezette bewoording van het 'red-den van de wereld' om je aandacht te trekken, maar ook om er iets mee duidelijk te maken.

Misschien heb je nooit in dergelijke dramatische termen over je werk gedacht. Misschien span je je onvermoeibaar in om veranderingen te realiseren binnen één gemeenschap of voor één organisatie, één enkel doel. Misschien heb jij nooit overwogen om de wereld te veranderen en houd je je alleen bezig met de klus die voor je ligt. Maar velen van ons koesteren wel de hoop dat als we goed werk leveren en we dat met bewijzen kunnen staven, ons werk ook elders wordt opgepikt en we veranderingen kunnen bewerkstelligen die een veel groter bereik hebben dan ons oorspronkelijke project. Koester je een dergelijke hoop, dan val je wat mij betreft in de categorie van de redders van de wereld.

Een paar vragen om te zien of je tot deze categorie behoort:

- Wanneer je op een proces of een project bent gestuit dat vruchten afwerpt, ga je er dan vanuit dat anderen geïnteresseerd zullen zijn in hoe je die resultaten hebt bereikt?
- Presenteer je je veelbelovende resultaten plus de bewijzen die ze staven aan anderen en ga je er dan vanuit dat dit hen zal overtuigen om je model over te nemen?
- Stel je je soms voor dat je werk door zoveel mensen zal worden overgenomen dat het opgeschaald kan worden en veranderingen zal bewerkstelligen die veel verder reiken dan je eigen invloedssfeer?
- Presenteer je de resultaten van je werk op conferenties of bijeenkomsten in de hoop op een dergelijke impact?

Ik weet uit ervaring dat dergelijke dromen, een dergelijke hoop heel gewoon is en dat het niet meevalt er afstand van te nemen. Maar ze zijn gebaseerd op aannames over de rationaliteit van menselijk gedrag – bijvoorbeeld dat leiders geïnteresseerd zijn in wat werkt – die onjuist zijn gebleken. Zelfs in goede tijden worden pioniers en hun succesvolle, vernieuwende projecten stelselmatig genegeerd, verloochend of weggehoond. En dat geldt eens te meer voor deze duistere tijd.

Kiezen we er echter voor ons werk voort te zetten en de rol van krijger aan te nemen, dan zullen onze aspiraties op een drastische manier veranderen en nemen we afstand van de behoefte dat anderen onze aanpak overnemen. Dan richten we ons volledig op waar we zijn, met wie we zijn en op wat we binnen onze specifieke invloedssfeer doen. We doen ons werk met nog meer focus en vastberadenheid, en laten de droom varen dat we er anderen mee beïnvloeden. Dit bedoel ik met het opgeven van het redden van de wereld.

Maar we geven niet ons werk op. Wel handelen we met een grotere klaarheid zodra we ons bevrijd hebben van drukkende ambities. En we kiezen blijmoedig een nieuw rol voor onszelf – we veranderen van redder in krijger.

Krijgers van de menselijke geest

Dit boek gaat over krijgerschap. Ik wil ons aanmoedigen deze rol van krijger van de menselijke geest voor onszelf op te eisen, om de moed te hebben niet bij te dragen aan de angst en agressie van deze tijd. Dat is geen makkelijke taak, om agressie niet met agressie te beantwoorden, om je bewust niet aan angsten over te geven en anderen te steunen hetzelfde te doen, om de vrees en de woede te beteugelen die onwillekeurig opwellen en voor vrede te kiezen. Natuurlijk is dat moeilijk – wat is dat niet tegenwoordig? Maar ik wil die worsteling alleen voor de juiste zaken aangaan. Hebben we deze rol eenmaal voor onszelf opgeëist, dan leren we dat de vermogens en vaardigheden die we het meest nodig hebben – geduld, mededogen, onderscheidend vermogen, effectiviteit en moed – beschikbaar komen zodra we de wereld eerlijk zien zoals ze is en niet wegluchten

voor haar hardvochtigheid. Deze oude wijsheid is helder verwoord door Chögyam Trungpa, een hoge Tibetaans-boeddhistische geestelijke:

*We kunnen de manier waarop de wereld is niet veranderen
maar door onszelf open te stellen voor de wereld zoals ze is
zullen we bemerken dat zachtaardigheid, fatsoen en
onverschrokkenheid beschikbaar zijn –
niet alleen voor ons, maar voor alle mensen.⁶*

Over deze wijsheid laat ik nu al een paar jaar mijn gedachten gaan, verlokt door haar beschrijving van een pad dat even paradoxaal als rechtlijnig is. Als we de manier waarop de wereld is werkelijk accepteren – in al haar hardvochtigheid – dan kunnen we precies die kwaliteiten ontwikkelen die we nodig hebben om in die wereld te zijn zonder voor haar meedogenloosheid te bezwijken. We putten onze moed, onze moraal en zachtmoedige, niet-agressieve handelingen uit acceptatie, uit de dingen helder te zien. Terwijl we de werkelijkheid accepteren zoals ze is, groeien we uit tot mensen die recht tegenover de werkelijkheid staan zoals ze is, bevrijd van de agressie, de verwarring en de hebzucht van deze tijd. Ongeacht wat er om ons heen gebeurt, kunnen we met die klaarheid, die helderheid van geest, zaken bijdragen die van eeuwig belang zijn – hoe te leven zodat we ons bekwamen in onze beste menselijke eigenschappen, en hoe anderen te steunen deze kwaliteiten in zichzelf te ontdekken.

Aartsbisschop Desmond Tutu, wiens werk en geloof hem ertoe aanzette de meest ontmenselijkende agressie en ontarding van de menselijke geest te bestrijden en te ontstijgen, stelt dat dit een moreel universum is. Martin Luther King Jr. merkte op dat 'de boog van het universum lang is, maar naar rechtvaardigheid afbuigt'.⁷ Ik heb niets dan eerbied voor het heroïsche krijgerschap van beide grote mannen en de hoogste achting voor hun leven, en toch hoeft ik beide uitspraken niet te onderschrijven om mijn eigen krijgerschap op te kunnen eisen. Misschien beweegt de wereld inderdaad langzaam maar onverbiddelijk richting rechtvaardigheid en moraliteit, maar de bewijzen daarvoor zijn niet bepaald eenduidig.

Persoonlijk streef ik ernaar me zodanig van hoop en angst te bevrijden dat ik geen vooruitgang ergens in de verre toekomst meer nodig heb om me nu aan mijn werk over te geven. Het maakt niet uit in welke richting de geschiedenis zich beweegt. Waar het om gaat is het nu: hoe we nu op dit moment samen leven, werken en scheppen, hoe we onze beste menselijke eigenschappen cultiveren en op ze vertrouwen, hoe we betekenis creëren door samen in het nu te zijn. En wie weet, misschien dat dit bijdraagt aan de 'boog van het universum' waarover dr. King sprak? Ik heb mijn behoefte om de loop van de geschiedenis te beïnvloeden losgelaten. Ik heb tussen twee paden gekozen: het ene pad schenkt me betekenis, kracht en voldoening; het andere verleidt me tot verdere uitputting en wanhoop. Althans, dat is mijn ervaring. Ik nodig je uit om dit de komende pagina's zelf te onderzoeken.

Hoofdstuk 3

NIEUWE KAARTEN VOOR VERDWAALDE MENSEN

Heel lang heb ik mezelf als een soort cartograaf gezien. Dit was het oerbeeld uit Leadership and the New Science, waarin ik de ontdekkingen van de nieuwe wetenschap weergaf in de vorm van landen die boordevol potentie vaag afgetekend aan de horizon op onze ontdekkingsreizen liggen te wachten.

Ik zag ons als dappere ontdekkingsreizigers die niet konden wachten meer te weten te komen over de wereld zoals die door de nieuwe wetenschap wordt beschreven – een wereld van eindeloze relaties, oneindige creativiteit en spontane zelforganisatie.

Toen ik deze kaarten in 1992 voor het eerst tekende, ging ik ervan uit dat het een ‘rechttoe rechtaan’-klus was. Mijn taak bestond eruit net genoeg details van deze landen van heldere visie en mogelijkheden in te tekenen zodat mensen zich aan hun eigen expedities konden zetten. En heel wat mensen deden dat ook: hun expedities en experimenten namen vele uiteenlopende vormen aan, van een nieuwe benadering van leiderschap tot gezonde gemeenschappen tot organisatiebrede transformaties. En nu, nu de wereld steeds chaotischer wordt, zijn steeds meer mensen geïnteresseerd in, of wanhopig op zoek naar, manieren om in deze turbulente tijden het voortouw te nemen. Maar ondanks onze moed, toewijding en ons harde werk zijn we verdwaald geraakt in een wereld waar we niet willen zijn. Wat is er van die heerlijke nieuwe wereld terechtgekomen die een paar jaar terug nog onder handbereik leek?

Wanneer trekkers in de wildernis verdwalen, zoals je in ‘Hoofdstuk 8: Zijn we verdwaald?’ zult lezen, klampen ze zich veel te lang vast aan hun verouderde kaarten, waardoor ze zichzelf uitputten, tot wanhoop drijven en zelfs hun kans te overleven op het spel zetten. Niet in staat om toe te geven dat ze niet weten waar ze zijn, storten ze

zich op elk beetje informatie dat hun oude kaarten bevestigt. Maar ze *zijn* verdwaald. En ze hebben nieuwe kaarten nodig.

Ook wij zijn verdwaald in de wildernis van een heerlijke nieuwe wereld, een mondiale cultuur waarvan de waarden en de praktijken precies het tegenovergestelde zijn van wat wij beoogden. We zijn nooit van plan geweest hier aan te belanden – we spanden ons voor een heel andere bestemming in. Maar hier zijn we dan, en eerst moeten we, net als iedereen die verdwaald is, onderkennen dat we de weg volkomen kwijt zijn en we ons niet langer op onze verouderde kaarten kunnen verlaten. Als het ons lukt een punt te zetten achter al ons panisch handelen en deze nieuwe wereld te zien zoals ze is, dan zullen we in staat zijn nieuwe kaarten te maken waarmee we weer vooruit kunnen.

Een collectie nieuwe kaarten

Dit boek bevat een collectie nieuwe kaarten. Dit zijn niet de enige kaarten die denkbaar zijn, maar het zijn de kaarten waartoe ik mij gedwongen voelde die te maken, gebaseerd op mijn opleiding als systeemdenker en op mijn observaties die ik in de loop van vele jaren met anderen heb gedaan. In dit boek tref je drie typen kaarten aan. De eerste kaarten zijn topografisch, in de zin dat ze de eigenschappen en specifieke kenmerken van het terrein van deze huidige wereld in kaart brengen. Deze kaarten tref je aan in ‘Deel II: Thuis – We kunnen de manier waarop de wereld is niet veranderen’.

Het tweede type is heel anders. Dat zijn systeemkaarten die de wisselwerking tussen de levensdynamiek en menselijke waarden gedrag beschrijven tezamen met de complexe interacties die ten grondslag liggen aan de wereld zoals die zich nu voordoet. Op deze systeemkaarten worden de heersende stromingen in kaart gebracht die ons hier tegen onze wil hebben gebracht. Ze zijn terug te vinden in ‘Deel III: Verdwaald – je openstellen voor de wereld zoals ze is’.

Het laatste type kaarten is van persoonlijke aard en beschrijft wat nodig is om ons werk te doen zodra we ervoor kiezen het pad van de krijger te volgen. Deze staan in ‘Deel IV: Gevonden – het ontdekken van zachtmoedigheid, fatsoen en onverschrokkenheid’.

Als opwarmertje voor je ontdekkingsreis geef ik hier wat bijzonderheden over de kaarten die je in elk deel aantreft.

Thuis:

We kunnen de manier waarop de wereld is niet veranderen

Ik begin met een onderzoek naar de levenscapaciteiten die onze wonderbaarlijke planeet hebben geschapen. Ik geef een overzicht van hoe drie van de krachtigste levensdynamieken zich momenteel laten gelden, zowel in de nieuwe wetenschappen als in de huidige mondiale cultuur.

Hoofdstuk 4: Alles komt ergens vandaan

Hoofdstuk 5: Emergentie – verrast door nieuwheid

Hoofdstuk 6: Identiteit – de logica van verandering

Hoofdstuk 7: Relaties – eindeloos verstrengeld

Verdwaald:

Je openstellen voor de wereld zoals ze is

Het is mijn bedoeling dat we zo helder mogelijk in al haar gruwelijke details gewaarworden wat er in de wereld aan de hand is, zodat we werkelijk kunnen zien hoe verschrikkelijk verdwaald we zijn. Alleen als we onderkennen dat we de weg volledig kwijt zijn, kunnen we haar weer terugvinden. Deze systeemkaarten schetsen de complexiteit en de wisselwerking van de factoren die ons naar hier hebben geleid.

Hoofdstuk 8: Zijn we verdwaald?

Hoofdstuk 9: Het nietsontziende zelf

Hoofdstuk 10: Onherroepelijk afgeleid

Hoofdstuk 11: De beteugeling van de complexiteit

Gevonden:***Het ontdekken van zachtmoedigheid, fatsoen en onverschrokkenheid***

In dit deel beschrijf ik de essentie van het krijgerschap, te beginnen met ons onbetwistbare geloof in mensen. Ik doe je verschillende contemplaties en handelingen aan de hand om onze nieuwe rol van krijger te kunnen oefenen, om onze twee ‘wapens’ van mededogen en inzicht te ontwikkelen, om samen een pad zonder doel te blijven bewandelen en om de plek van het juiste werk te ontdekken – bevrijd van hoop en angst.

Hoofdstuk 12: Een profetie van krijgers

Hoofdstuk 13: Kiezen voor de menselijke geest

Hoofdstuk 14: Krijgers aan het werk

Hoofdstuk 15: Geen hoop, geen angst

Het boek besluit met een leidraad voor krijgers en een parabel:

- Een pad voor krijgers
- Een droom voor krijgers

Gezocht:***Onverschrokken lezers***

Nu je aan dit boek begint wil ik je zowel waarschuwen als aanmoedigen. De dingen zien zoals ze zijn, in al hun hardvochtigheid, is geen aangename ervaring. Steeds wanneer ik mijn eigen teksten teruglees, kan ik moeiteloos door wanhoop worden overvallen. Dus besef ik maar al te goed waartoe ik je uitnodig, en begrijp ik de emoties waarop je kunt stuiten wanneer je ‘Deel II: Thuis’ en ‘Deel III: Verdwaald’ leest.

Maar daar eindig ik de reis niet mee. Ik vraag je om door de duisternis van deze tijd heen te trekken, opdat we samen het licht van de klaarheid kunnen ontdekken en nieuwe energie kunnen opdoen voor het werk dat we verkiezen te doen. De reis van dit boek eindigt met ‘Deel IV: Gevonden’ waarin ik een aantal handelwijzen

beschrijf die ons krijgers kunnen inspireren, stimuleren en die ons kunnen helpen te volharden in de reis die voor ons ligt. Dus voel je je tred steeds aarzelender, steeds onvaster worden wanneer jeervaart hoe duister de wereld werkelijk is, zet dan alsjeblieft door tot dat je 'Deel iv' hebt bereikt en het licht ontdekt dat ons wenkt.